

N:o 32.

Ank. till Riksd. kansli den 10 maj 1905, kl. 1,30 e. m.

Andra Kammarens andra tillfälliga utskotts utlåtande n:o 9, i anledning af väckt motion om försäljning af så kallade välgörenhetsfrimärken till förmån för svenska nationalföreningen mot tuberkulos.

Med anledning af en inom Första Kammaren af herr *A. von Möller* väckt motion n:o 34 har denna kammare för sin del, i enlighet med sitt andra tillfälliga utskotts hemställan, beslutat, att Riksdagen måtte i underdånig skrifvelse anhålla, det behagade Kungl. Maj:t medgifva:

»dels att generalpoststyrelsen må låta tillverka särskilda frimärken af lämpliga valörer, hvilka märken utöfver postbefordringsafgift äsättas en efter förhållandena afpassad tilläggsafgift, att jämte de vanliga frankotecknen tillhandahållas den korresponderande allmänheten, och

dels att nämnda tilläggsafgift — efter afdrag af postverkets särskilda omkostnader för märkenas tillverkning och postala behandling samt skälig provision till tjänstemännen — öfverlämnas till svenska nationalföreningen mot tuberkulos, som må under den kontroll, Kungl. Maj:t behagar föreskrifva, använda de sålunda inflytande medlen för sitt allmännyttiga ändamål».

Sedan detta beslut blifvit Andra Kammaren delgifvet, har denna kammare hänvisat ärendet till sitt tillfälliga utskott n:o 2.

Bih. till Riksd. Prot. 1905. 8 Saml. 2 Afd. 2 Band. 30 Häft. (N:o 32). 1

Första Kammarens utskotts yttrande i ärendet är af följande lydelse:

»I motion n:o 34 har herr *A. von Möller* hemställt,

»att Första Kammarén för sin del beslutar, att Riksdagen i skrifvelse till Kungl. Maj:t anhåller, att Kungl. Maj:t ville genom kungl. poststyrelsens försorg låta tillverka frimärken af olika valör, hvilka genom postverket komma att tillhandahållas allmänheten till åsatt pris jämte en lämpligt afpassad tilläggsafgift, hvilken efter afdrag af försäljningsprovision öfverlämnas till svenska nationalföreningen mot tuberkulos».

Efter en redogörelse för den under senaste tiden använda idén att medelst begagnande af så kallade välgörenhetsmärken bereda åt en i människovänligt syfte verkande förening en väl behöflig inkomst genom frivilliga bidrag från allmänheten och för de genom denna idés tillämpning intill tiden för motionens afgifvande vunna resultat, har motionären framhållit olägenheterna af ett värdemärke, som utan att äga postal valör kan åsättas postförsändelser. Han har därför ansett fördelaktigt, om det *extra märket* kunde utbytas mot verkliga *frankotecken* af vanligast förekommande slag, för hvilka utöfver befodringsafgiften erlades en tilläggsafgift i form af antingen ett fast belopp eller vissa procent af frimärkets valör, hvilken tilläggsafgift skulle efter afdrag af försäljningsprovision tillfalla svenska nationalföreningen mot tuberkulos. Därjämte har motionären redogjort för några inom andra länder verkställda emissioner af dylika märken.

Utskottet hänvisar till motionens innehåll i afseende på detaljerna i ofvan berörda synpunkter och kan helt instämma med motionären i hans önskningsmål och till hufvudsaklig del i sättet för dess genomförande.

För att vinna vidsträckt användning af frankotecken med tilläggsafgift erfordras:

1:o) att världspostföreningens medgifvande kan erhållas för dessa märkens användning i internationell korrespondens;

2:o) att tilläggsafgiften icke blir betungande;

3:o) att korrespondenternas besvär med märkets åsättande så mycket som möjligt inskränkes;

4:o) att lämpliga valörer utväljas, och möjligen

5:o) att filatelisternas intresse beaktas.

Utskottet tillåter sig att angående enhvar af dessa punkter anföra följande erinringar.

1:o) Under det att öfriga af motionären omförmälda och jämväl andra af utskottet kända märken synas vara användbara endast för inhemsk korrespondens, torde de ryska medföra en vidsträcktare giltighet. Enär emellertid äfven angående de ryska märkena tvekan uppstått angående rätten att — med hänsyn till världspostföreningens reglementen — i internationell korrespondens använda vare sig vanliga frankotecken eller dylika af enahanda valör med tillagd välgörenhetsafgift, har utskottet med afseende på dessa märken inhämtat följande:

A. Ryska post- och telegrafverkets cirkulär af den 21 november 1904 meddelar angående försäljning på post- och telegrafverkets kontor af brefmärken, som utsläppas af kejsrerliga patriotiska kvinnoföreningen, åtskilliga föreskrifter, af hvilka nedanstående må anföras:

Märkena utsläppas af fyrfaldigt värde, 3, 5, 7 och 10 kopek; Försäljningspriset för dem bestämmes med tillägg af 3 kopek till hvarje märkes nominella belopp, hvarom äfven står tryckt på själfva märkena, t. ex. på tre kopeks märket jämte postala valören, 3 kopek: »Försäljningspris 6 kopek till förmån för den aktiva arméns döda krigares barn»;

Korrespondens af *alla slag*, frankerad med sådana märken, försändes af post- och telegrafverket enligt samma stadgar som den korrespondens, hvilken är frankerad med brefmärken, tillverkade af post- och telegrafverket, hvarvid postafgiften betalas med märkenas nominella pris, men icke med deras försäljningspris.

B. Meddelande från världspostföreningens internationella byrå i Bern af den 9 januari detta år till generalpoststyrelsen i Stockholm innehåller tillkännagifvande om emission af ofvannämnda ryska märken med tilläggsafgift att användas i ryska postverkets verksamhet jämte tillännagifvande, att tidigare utsläppta frimärken fortfarande gälla samt att det uteslutande beror på korrespondenterna att begagna sig af den ena eller andra modellen.

C. Svenska postverket synes hafva godkänt dessa ryska märken såsom giltig betalning för postförsändelser från Ryssland till Sverige, då bref, försedda med dessa frankotecken, men utan anteckning om erlagd lösen, blifvit uppvisade inför utskottet.

Världspostkonventionens artikel 11 mom. 1 innehåller: »Ingen som helst försändelse kan frankeras annorledes än medelst de i afsändningslandet för enskildas brefpostförsändelser gällande frankotecken. Det är likväl icke tillåtet att i den internationella postutväxlingen an-

vända frankotecken, hvilka tillverkats för något visst ändamål af särskildt intresse för det land, där de utgifvits, såsom s. k. jubileumsfrankotecken af öfvergående giltighet.»

Förestående artikel synes, med stöd af ofvan under A., B. och C. anförda upplysningar, hafva tolkats så, att särskilda för visst ändamål tillverkade frankotecken få användas för såväl inhemsk som utländsk korrespondens, såvida deras giltighet icke är af öfvergående art, d. v. s. att giltigheten för sådana märken varar likasom för öfriga *uteslutande postala* frimärken, till dess de aflysas, och utskottet finner därför, att en framställning kan göras om utgifvande af frankotecken med tilläggsafgift att användas i internationell korrespondens, såvida tiden för deras giltighet icke på förhand blifver begränsad.

2:o) Angående tilläggsafgiftens bestämmande finnas 2 vägar att välja, nämligen: fastställande *antingen* af en fast afgift, hvilken då torde böra begränsas till en siffra, som ej öfverstiger frankovärdet af den lägsta valör, som bör ifrågakomma, antagligen 2 öre, *eller ock* af ett tillägg i procent af frankotecknets valör, hvilket då bör så bestämmas, att det utfaller i fullt öretal, hvadan lägsta procentsatsen för att träffa 2 öres märket måste utgöra 50 %, men denna sats passar ej för 5 öres märket, enär tillägget då skulle blifva 2½ öre, och den lärer därför få höjas till 100 %. Ett tillägg af frankotecknets hela värde skulle då för inhemskt brefporto stiga till 10 öre och för det lägsta förekommande utländska portot för bref till 20 öre. Utskottet finner sig med anledning af det nu anförda icke kunna förorda procentberäkning, enär tillägget då blefve allt för betungande, men vill i stället förorda en viss fast tilläggsafgift af 2 öre till hvarje frankeringsmärke, som skulle komma till användning.

3:o) Beträffande korrespondenternas besvär vill det synas nödvändigt, att tilläggsafgiften icke i frankotecknet utmärkes genom särskild kupong, utan att densamma ingår i märkets försäljningsvärde och med detta oskiljaktigt sammanhänger; härvid torde böra anmärkas, att alla valörer, som skola komma i fråga att kombineras med tilläggsafgift, måste tillverkas i två upplagor, den ena med och den andra utan välörenhetstillägg, att af korrespondent efter eget val begagnas.

4:o) Valörers bestämmande kan vara vanskligt, men det torde kunna antagas, att 5 och 10 öres frankotecken mest användas, att 2 och 4 öres märken i stor mängd förbrukas särskildt vid framförande af jul- och nyårs-hälsningar, då offervilligheten jämväl är större än eljest, samt att den större affärsvärldens brevväxling med utlandet skulle

medföra en afsevärd användning af 20 öres märken, försedda med tilläggsafgift. Utskottet vill med anledning af hvad här framhållits förorda, att frankotecken med tilläggsafgift komma att tillhandahållas af följande valörer nämligen: 2, 4, 5, 10 och 20 öre, således jämte tilläggsafgiften 4, 6, 7, 12 och 22 öre, hvarjämte utskottet anser önskvärdt, att brefkort och frankokuvert af vanligast förekommande slag utfärdas jämte tilläggsafgifter.

5:o) Samlare af frimärken önskade förr att förvärfva frankomärken, försedda med poststämpel såsom bevis för att märket begagnats såsom befordringsmedel för postförsändelse, men numera läser för dylika samlingar större värde sättas på obegagnade märken, och man skulle därför hafva anledning antaga, att ju flera valörer som utsläppas, desto större inkomst skulle dessas införlifvande i samlingar medföra ej blott för postverken själfva, utan äfven för föreningar, som få draga fördel af välgörehetsmärken, där dessa framträda under postförvaltningarnas hägn; men af uttalanden från filatelistiskt håll framgår, att en viss försiktighet måste iakttagas, enär man inom dessa kretsar, för att icke betungas af alltför rikligt material, vill skilja på märken, som äro nödiga för postbefordran, och sådana, som tillkommit i välgörehetssyfte, hvilka senare anses mindre begärliga.

I förenämnda 5 afseenden har utskottet tillåtit sig att anföra sin mening utan att framställa positiva förslag och finner sig böra föreslå Riksdagen att öfverlämna bestämmandet därom åt Kungl. Maj:t, som otvifvelaktigt kan genom generalpoststyrelsen erhålla de mest sakkunniga upplysningar och råd.

Då motionären föreslagit afdrag af endast försäljningsprovision, torde han hafva afsett att däruti inbegripa jämväl alla öfriga omkostnader, som postverket skulle få vidkännas, såsom ökad tillverkningskostnad, anskaffning af nya perforeringsmaskiner, om åt märkena gifves annan form än den vanliga, och biträde för räkenskapsföring m. m., hvilket allt naturligtvis måste afdragas från bruttoinkomsten af tilläggsafgifterna, och utskottet gifver åt detta sitt antagande ett uttryck i nedanstående hemställan till beslut.

Enär en förmån skulle genom de af motionären föreslagna och af utskottet tillstyrkta åtgärderna tillfalla en förening, som, om den ock arbetar uteslutande för allmänt väl, dock icke står under offentlig kontroll, torde det icke böra förbises, att öfver de inflytande medlens användning bör öfvas tillsyn, som öfvervakar, att det allmännas intressen blifva

tillbörligen tillgodosedda, och utskottet föreslår därför, att Kungl. Maj:t behagade i detta afseende meddela nödiga kontrollföreskrifter.

De ryska märkena tillverkas och försäljas af kejsrerliga patriotiska kvinnoforeningen och tillhandahållas postverket i mån af behof, men det synes utskottet fördelaktigare, om postverket öfvertog befattningen med såväl tillverkning som distribution af de föreslagna märkena, så mycket hellre som de skola vara *verkliga postala* frimärken, öfver hvilka kontrollen från början till slut bör hvila i händerna på den myndighet, som bättre än en enskild förening kan bedöma, om missbruk kunna befaras och huru sådana skola förekommas.

Ändamålet med den föreslagna åtgärden att bereda inkomst åt en förening, som till hela svenska folkets framtida välfärd söker bekämpa en utbredd och tärande folksjukdom, är otvifvelaktigt beaktansvärdt, och utskottet finner i det intresse, som allmänheten ådagalagt för de redan under slutet af förra året utsläppta välgörenhetsmärkena, ej mindre ett bevis för lämpligheten af än äfven en borgen för framgången af här omförmälda förslag.»

För att få den i föreliggande motion behandlade frågan bedömd från fullt kompetent håll har Andra Kammarens andra tillfälliga utskott begärt utlåtande öfver densamma af kungl. generalpoststyrelsen, som i skrifvelse af den 8 maj yttrar följande:

»Under det att de af svenska nationalforeningen mot tuberkulos utgifna s. k. välgörenhetsmärken, hvilka, på grund af Kungl. Maj:ts medgifvande den 25 november 1904, för närvarande tillhandahållas å postanstalterna, icke äro frankotecken och följaktligen icke kunna användas såsom frimärken till postafgifters utgörande, skulle de nu ifrågasatta märkena äga postal giltighet och vara afsedda att försäljas såsom vanliga frimärken, hvilka utöfver postbefordringsafgift skulle åsättas en särskild tilläggsafgift; och vore afsedt att dessa märken, som skulle tillverkas med särskild gravyr, färg eller öfvertryck och i fem olika valörer, skulle tillhandahållas jämte de vanliga frankotecknen. Dessutom har såsom önskvärdt framhållits, att brefkort och frankokuvert af vanligast förekommande slag med åsatta tilläggsafgifter finge utfärdas.

Postverkets befattning med de nuvarande enskilda välgörenhetsmärkena har inskränkts till märkenas distribuering och tillhandahållande af desamma å postanstalterna. Tillverkningen sker på enskild väg, och de vid försäljningen inflytande medlen få icke på något sätt sammanblandas med postmedlen. Hela anordningen upphör med utgången af januari månad 1906.

Mot den form, hvori svenska postverket sålunda fått tillfälle deltaga i kampen mot tuberkulosen, kan generalpoststyrelsen så mycket mindre hafva något att erinra, som densamma ordnats i enlighet med styrelsens lifliga tillstyrkan, och styrelsen har tillfredsställelsen vitsorda att, fastän de ifrågavarande bestyren ej ansetts kunna åläggas postpersonalen såsom en tjänsteplikt, ingen funnits som velat undandraga sig desamma.

Nu skulle anordningen ändras. Från att vara öfvergående och af mera frivillig karaktär skulle den blifva permanent och obligatorisk. De nya märkena skulle erhålla en helt och hållet officiell prägel af samma karaktär som de vanliga frankotecknen. En ny verksamhetsgren skulle, icke på grund af frivilligt åtagande utan ex officio, tillföras postverket.

Helt naturligt skulle tillkomsten af ett så stort antal nya slag af frankotecken föranleda ett icke obetydligt ökad arbete för de redan förut ganska betungade posttjänstemännen vid omhänderhafvandet och redovisningen af de till dem för försäljning anförtrodda frankotecken.

Och då afsedt vore, att af de vid märkenas försäljning inflytande medel en del skulle tillkomma postverket såsom postbefordringsafgifter samt återstoden, efter afdrag af viss provision, redovisas till nationalföreningen, skulle otvifvelaktigt bestämmelser af ganska invecklad art blifva af nöden för att reglera dessa olika förhållanden.

Dessa omständigheter skulle emellertid, med hänsyn till det beaktansvärda syftmålet med utgifvande af de ifrågasatta särskilda frankotecknen, icke utgöra anledning för generalpoststyrelsen att icke ansluta sig till det nu framställda förslaget, om icke andra skäl af större betydelse därtill förelåge.

Fremst torde i detta hänseende böra framhållas, att, såvidt generalpoststyrelsen kan förstå, någon afsevärd inkomst af dylika välgörenhetsmärken icke i längden torde kunna påräknas.

Försäljningen går nog bra, så länge saken är ny och så länge allmänhetens intresse hålles vid lif genom pressen, genom täta annonser och andra reklamåtgärder och dylikt, men så slappas allmänhetens intresse, och då har man kvar apparaten med det besvär af olika slag — särskilda frankotecken, särskild redovisning o. s. v. — densamma alltjämt medför, men behållningen, den upphör.

Den betydligt minskade åtgången under de senaste månaderna af de välgörenhetsmärken, som för närvarande tillhandahållas vid postanstalterna, synes utgöra ett bevis för riktigheten af detta antagande.

Under det att sålunda antalet märken, som af postanstalterna i riket redovisats till nationalföreningen såsom försålda, under tiden från medlet af december 1904, då första utdelningen af märken till postanstalterna ägde rum, intill utgången af sistlidne februari månad uppgick till icke mindre än 5,400,000 stycken, har under de därpå följande två månaderna antalet försålda märken uppgått till endast 124,000 stycken (i värde motsvarande 2,480 kronor); och särskildt vid Stockholms postkontor, där under tiden $^{15}/_{12}$ 1904— $^{28}/_{2}$ 1905 försåldes 1,452,300 stycken välgörenhetsmärken, hafva under sistlidne mars och april månader icke försålts mera än 34,500 stycken dylika märken (i värde motsvarande 690 kronor).

Såsom ytterligare stöd för antagandet, att välgörenhetsfrimärken icke torde kunna beräknas blifva någon varaktig inkomstkälla, kan äfven anföras, att, såvidt styrelsen haft tillfälle inhämta, de länder, som förut utgifvit sådana märken, icke vidare hafva fortsatt därmed.

Vidare torde icke böra lämnas obemärkt, att då välgörenhetsfrimärkena skulle erhålla *en* valör i postalt hänseende och dessutom åsättas en särskild tilläggsvalör, det helt visst icke skulle kunna undvikas, att från allmänhetens sida misstag ofta blefve begångna vid postförsändelsers frankering, i ty att afsändaren till frankering beräknade märkets båda valörer och ej blott den i postalt hänseende giltiga.

Af viss vikt är ock det förhållande, att det icke med visshet kan förutsägas, att de ifrågavarande frankotecknen skulle komma att af främmande länders postverk godkännas såsom giltiga.

För att erhålla någon ledning för bedömandet af denna fråga, har generalpoststyrelsen nyligen vändt sig till världspostföreningens internationella byrå i Bern med begäran om dess uttalande, huruvida bestämmelserna i världspostkonventionens art. 11 § 1 ansåges lägga hinder i vägen för användandet i den internationella postutväxlingen af frankotecken af nu föreslagna art. Såsom svar å denna framställning har internationella byrån åberopat en af byrån under sistlidne mars månad till ryska postförvaltningen aflåten skrifvelse i fråga om de ryska välgörenhetsmärkena, uti hvilken skrifvelse byrån meddelat, bland annat, att byrån svärligen skulle kunna uttala sig emot en postförvaltning, som vägrade att anse nämnda ryska märken såsom giltiga vid frankering af internationella postförsändelser;

att, ehuru dessa märken icke kunde likställas med s. k. jubileumsfrankotecken, de dock vore tillverkade för något visst ändamål af särskildt intresse för det land, där de utgifvits, och att, äfven om ryska postförvaltningen icke bestämt någon viss tid för deras giltighet, de

likväl komme att upphöra samtidigt med anledningen till deras tillkomst, hvadan deras giltighet i verkligheten vore öfvergående; men

att byrån emellertid föreställde sig, att författarne af förenämnda artikel ej afsett att underkänna frankotecken af förevarande slag, och att postförvaltningarna därför sannolikt vid tillämpningen af artikeln i fråga snarare skulle följa andemeningen än bokstafven i densamma.

Af detta meddelande af internationella postbyrån i Bern kan generalpoststyrelsen icke finna annat än, att — om än byrån ansett sig gent emot ryska postförvaltningens åtgärd böra intaga en mycket försiktig hållning — frågan om välgörenhetsfrimärkens godkännande såsom frankotecken i internationell postutväxling åtminstone kan betraktas såsom sväfvande.

På nu anförda grunder har generalpoststyrelsen ansett sig ej böra tillstyrka den nya form för välgörenhetsmärkens spridning genom postverket, som innefattas i Första Kammarens i ärendet fattade beslut.»

Ehuru utskottet instämmer i Första Kammarens uttalade mening, att ändamålet med den föreslagna åtgärden, nämligen att bereda inkomst åt en förening, som till hela svenska folkets framtida välfärd söker bekämpa en utbredd och tärande folksjukdom, måste anses beaktansvärdt, finner utskottet likväl de invändningar, som af kungl. generalpoststyrelsen framställts mot förslaget, vara så tungt vägande, att utskottet på grund däraf anser sig böra hemställa,

att Andra Kammaren måtte förklara, att den ej kan instämma i Första Kammarens beslut.

Stockholm den 9 maj 1905.

RICH. WAWRINSKY.

Herr von Schéele har anhållit få antecknadt, att han varit förhindrad att deltaga i detta ärendes slutliga behandling.
